

Czy Twoje dziecko jest gotowe do szkoły?

Informator dla rodziców 5- i 6-latków

**Publikacja bezpłatna przygotowana w ramach projektu
„Nasza Poradnia: pomoc psychologiczno-pedagogiczna
dla zwiększenia szans edukacyjnych dzieci
z powiatu limanowskiego i okolic”
nr UDA.POKL.09.05.00-12-082/07-00**

**© 2008 Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Asto”
34-730 Mszana Dolna, ul. Piłsudskiego 11, tel. (018) 540-42-42
www.asto.org.pl**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

EUROPEJSKI FUNDUSZ
SPOŁECZNY

Wstęp

Dobry start w szkole jest niezwykle ważny dla rozwoju dziecka. Jeśli jest ono psychicznie i fizycznie gotowe do podjęcia nauki, bez trudu i z radością opanowuje podstawy edukacji. Może bez przeszkód realizować potencjał intelektualny i osobowościowy. Ma wielką szansę na to, by w przyszłości osiągnąć sukcesy edukacyjne, zawodowe i osobiste na miarę swoich wrodzonych możliwości.

Gotowość do nauki nie jest jednak czymś, co dziecko osiąga automatycznie w pewnym wieku (np. po ukończeniu 7 lat). Decyduje o niej wiele czynników – nie tylko wrodzone możliwości dziecka, ale także (w bardzo dużej mierze) to, jakie doświadczenie zdobyło do tej pory dzięki pomocy dorosłych. Badania prowadzone w Polsce pokazują niestety, że ok. 30% pierwszaków na początku nauki nie jest jeszcze do niej gotowa. Wiele spośród nich w naturalny sposób przezwycięża napotkane trudności i po kilku miesiącach dogania „doroślejszych” kolegów. Jeśli jednak zaległości rozwojowe dziecka są duże i obejmują wiele sfer, może to oznaczać dla niego spore kłopoty – i to nie tylko w sferze nauki.

Jeśli chcesz zapewnić swojemu dziecku optymalny start w szkole, zapraszamy do lektury tej broszurki oraz polecanych na jej stronach książek. Dowiesz się:

- jakie umiejętności powinno posiadać dziecko rozpoczynające naukę,
- w jaki sposób można te umiejętności kształtować u dzieci w wieku przedszkolnym,
- jak wstępnie ocenić gotowość szkolną swojej pociechy,
- co zrobić, jeśli dziecko u progu pierwszej klasy nie jest jeszcze gotowe do szkoły,
- kiedy warto posłać dziecko o rok wcześniej do szkoły i jak to zrobić.

Pamiętaj! O sukcesie edukacyjnym w dużej mierze decydują lata przedszkolne – zadбай o to, by możliwości rozwojowe Twojego dziecka zostały w pełni wykorzystane.

Od czego zależy gotowość szkolna?

Dobre przygotowanie do podjęcia nauki w szkole stanowi wynik interakcji między dzieckiem a środowiskiem rodzinnym i wychowaniem przedszkolnym. Z tego powodu używane dawniej pojęcie „dojrzałość szkolna” zastąpiono terminem **gotowość szkolna**. Zależy ona od:

- wieku kalendarzowego dziecka i indywidualnego tempa rozwoju fizycznego i psychologicznego (niektóre dzieci rozwijają się szybciej, inne wolniej – w wieku 6–7 lat różnice między rówieśnikami są dosyć spore),
- aktywności dorosłych, stwarzających dziecku warunki do rozwoju – im bogatsze (w sensie intelektualnym) środowisko, im więcej czasu poświęcają kilkulatkowi dorośli na wspólne rozmowy, zabawy, rysowanie, uczenie, wycieczki, tym szybciej osiągnie on gotowość szkolną. Trzeba tu zaznaczyć, że ogromne korzyści dla przygotowania do szkoły przynosi uczęszczanie do przedszkola – nie tylko do obowiązkowej zerówki.

Niezwykle ważne jest, by na etapie edukacji przedszkolnej – w przedszkolu lub w domu – określać poziom gotowości szkolnej, aby dowiedzieć się, jakie umiejętności wchodzące w skład gotowości szkolnej dziecko już osiągnęło, a nad czym musimy z nim jeszcze popracować. Jeżeli „zerówkowicz” pod koniec roku szkolnego nie opanował wielu spośród umiejętności koniecznych do bezproblemowego rozpoczęcia nauki w klasie I, korzystne dla niego będzie odroczenie obowiązku szkolnego na rok, w trakcie którego intensywna praca nad jego zdolnościami poznawczymi może zapobiec przyszłym niepowodzeniom szkolnym i związanym z nimi zaburzeniom emocjonalnym. Rodzice i nauczyciele nie powinni się w tej sytuacji wahać – lepiej aby dziecko rozpoczęło naukę z młodszym rocznikiem, niż by w pierwszych miesiącach szkoły poznało gorzki smak porażek, które obniżą jego poczucie własnej wartości i mogą doprowadzić nawet do zaburzeń nerwicowych, lęku przed szkołą i jej unikania w późniejszym wieku.

Elementy składowe gotowości szkolnej

Na dojrzałość szkolną sześciolatek składają się osiągnięcia rozwojowe w trzech sferach: umysłowej, ruchowej i emocjonalno-społecznej. Dziecko gotowe do podjęcia nauki powinno przejawiać następujące zdolności i umiejętności:

1 Dojrzałość szkolna w zakresie rozwoju fizycznego.

- Dziecko powinno mieć powyżej 120 cm wzrostu, ważyć powyżej 23 kg – te parametry idą w parze z twardością kośćca, siłą mięśni, ogólną odpornością na zmęczenie i odpornością organizmu na choroby; do tych wartości dopasowana jest wielkość ławek.
- Rozwój ruchowy dziecka (tzw. duża motoryka) powinien charakteryzować się koordynacją ruchów, zdolnością utrzymywania równowagi, zwinnością ruchów na tyle, by dziecko bezpiecznie poruszało się wśród innych dzieci na terenie szkoły oraz mogło przez doświadczenia ruchowe poznawać stosunki przestrzenne.
- Ruchy rąk (tzw. mała motoryka) powinny być sprawne na tyle, by umożliwić odpowiedni poziom rysowania, pisania drobnych elementów w linijkach; ruchy powinny być skoordynowane i płynne (od tego zależy tempo pisania i odporność ręki na zmęczenie).

2 Dojrzałość szkolna w zakresie procesów poznawczych.

- **Uwaga.** Dziecko powinno umieć skupiać uwagę przez około 30 minut, powinno w pewnym zakresie samo sterować uwagą (tzw. uwaga dowolna), aby skłonić się do zajmowania także tymi sprawami, które są dla niego mniej ciekawe i nie przykuwają uwagi automatycznie. Powinno umieć podporządkować uwagę poleceniom nauczyciela i być zdolne do np. przerywania zabawy i zwrócenia uwagi na czynność zalecaną przez dorosłego.
- **Pamięć.** Dziecko powinno umieć sterować procesem zapamiętywania – umieć celowo zapamiętać materiał. Trzeba zaznaczyć, że sprawność zapamiętywania zależy od koncentracji uwagi – jeśli dziecko nie zwróci jej na materiał, nie zostanie on zmagazynowany w pamięci trwałej.
- **Spostrzeganie wzrokowe (percepcja wzrokowa).** Dziecko powinno dokonywać analizy i syntezy znaków graficznych na tyle, by:
 - różnicować elementy liter (np. „kółko” i „laseczka”),
 - różnicować zależności między elementami („laseczka” przed „kółkiem” skierowana w dół to litera „p”, za kółkiem skierowana do góry – „d”, „łódeczka” to „n”, a „łódeczka do góry dnem” to „u” itp.). Dziecko powinno spostrzegać, organizować i rozumieć otaczającą je rzeczywistość – w rozwijaniu tej zdolności pomocne są m.in. zabawy w szukanie różnic między obrazkami, układanie puzzli, wyszukiwanie figur geometrycznych, z jakich składają się obiekty na obrazkach.
- **Spostrzeganie słuchowe (percepcja słuchowa).** Dziecko powinno potrafić:
 - odróżniać słuchowo wszystkie głoski (ta zdolność nosi nazwę słuchu fonemowego),
 - dzielić wyrazy na głoski (analiza słuchowa) – np. rozłożyć słowo „mama” na głoski m-a-m-a,
 - łączyć głoski w wyrazy (synteza słuchowa),
 - słuchowo różnicować rymy i rytm mowy.

Od powyższych możliwości w dużej mierze zależy sprawność czytania i pisania. Dzieci z zaburzoną percepcją wzrokową i słuchową są zagrożone dysleksją, której można zapobiec stosując odpowiednie ćwiczenia stymulujące rozwój tych sfer, najlepiej zanim jeszcze dziecko pójdzie do szkoły. Jeśli podejrzewasz u swojego 5-6-letniego dziecka zaburzenie percepcji, zgłoś się z nim do poradni psychologiczno-pedagogicznej.

- **Myślenie** dziecka powinno charakteryzować się możliwością operowania informacjami tak, by możliwe stało się rozumienie prostych pojęć, prostych zasad, reguł, prawidłowości. Sześciolatek powinien być zdolny do wnioskowania przyczynowo-skutkowego i klasyfikowania obiektów do prostych kategorii pojęciowych. Z perspektywy gotowości do uczenia się matematyki bardzo ważny jest odpowiedni rozwój **myślenia operacyjnego**.

- **Mowa** powinna pełnić już funkcję komunikatywną. Sześcioletek powinien porozumiewać się pełnymi zdaniami, mieć odpowiednio duży zasób słów i znać na tyle wiele pojęć, by korzystać z poleceń i komentarzy nauczyciela oraz rozumieć czytane teksty. Powinien prawidłowo wymawiać głoski, by je prawidłowo analizować i syntetyzować w procesie nauki pisania i czytania. W rozwijaniu tego aspektu gotowości szkolnej nieocenioną pomocą są wspólne lektury i rozmowy z dorosłymi.
- 3 Dojrzałość szkolna w zakresie emocjonalno-motywacyjnym.** U progu nauki szkolnej dziecko powinno umieć przynajmniej do pewnego stopnia:
- opanowywać emocje – szczególnie złość i agresję,
 - mieć poczucie obowiązku i odpowiedzialności za siebie (np. nie ma ochoty, ale rozwiązuje ćwiczenia, bo wie, że powinno),
 - nie zniechęcać się szybko napotkanymi trudnościami (dzieci niegotowe do szkoły np. nie chcą rano wstać, nie chcą pisać, gdy nie mają na to ochoty, nie robią tego, czego nie lubią, nie rozumieją konieczności ćwiczeń),
 - dzieci gotowe do szkoły lubią także poznawać otaczający świat, wytrwale badać i dociekać (dzieci niedojrzałe interesują się okazjonalnie na krótko nowymi treściami),
 - dziecko powinno także mieć ukształtowane uczucia społeczne (współczucie, przyjaźń).
- 4 Dojrzałość szkolna w zakresie rozwoju społecznego.**
- **Poczucie przynależności do grupy** – dzięki niemu uwagi skierowane do całej klasy dziecko odnosi także do siebie,
 - **Zrozumienie podstawowych zasad i norm społecznych**, zdolność do ich stosowania i przyswajania.
 - **Zdolność do oderwania się od dziecięcego egocentryzmu i działania motywowanego prospołecznie** (np. pomoc koledze).
 - **Umiejętność współzycia w grupie.**
 - **Zdolność do porównywania siebie z innymi**, która jest podstawą samooceny i jednym z głównych czynników motywacyjnych w życiu człowieka.

Gotowość do podjęcia nauki matematyki

Edyta Gruszczyk-Kolczyńska na podstawie wieloletnich badań opracowała koncepcję dojrzałości do uczenia się matematyki na sposób szkolny oraz metodę jej diagnozy, przedstawioną w licznych publikacjach tej autorki, z którymi powinni koniecznie zapoznać się wszyscy rodzice zainteresowani wspieraniem rozwoju umysłowego swoich dzieci i kształtowaniem u nich gotowości szkolnej. Analiza osiągnięć sześciolatka przeprowadzona według wskazań prof. Gruszczyk-Kolczyńskiej jest źródłem cennych informacji na temat jego rozwoju, a zarazem wskazówek, nad jakimi sferami należy pracować z dzieckiem, aby umożliwić mu bezbolesny „matematyczny start” w szkole.

Dojrzałość do nauki matematyki obejmuje następujące obszary:

1. Zdolność i gotowość do liczenia:

- sprawne przeliczanie przedmiotów rzeczywistych oraz ich reprezentacji ikonicznych i symbolicznych (czyli obrazów, schematów),
- zdolność odróżniania prawidłowego liczenia od błędnego – wykrywania i korygowania pomyłek popełnianych w przeliczaniu przez inne osoby i siebie samego,
- umiejętność dodawania i odejmowania w zakresie 10 w pamięci lub na palcach.

2. Operacyjne rozumowanie na poziomie konkretnym, czyli:

- zdolność uznawania stałości ilości nieciągłych – umiejętność spostrzegania równoliczności zbiorów pomimo zmiany układu przestrzennego ich elementów; dziecko powinno rozumieć, że 10 kasztanów „w kupce” to tyle samo, co 10 kasztanów ułożonych w rząd (dzieci niegotowe do nauki matematyki kierują się przede wszystkim wskazówkami wizualnymi i są np. głęboko przekonane, że 5 słoni to więcej niż 5 mrówek – bo słonie są większe),
- zdolność do wyznaczania konsekwentnej serii w kolejności rosnącej lub malejącej (np. układania patyczków od najkrótszego do najdłuższego).

3. Zdolność do posługiwania się reprezentacjami symbolicznymi (cyfry, znaki) w odniesieniu do:

- pojęć matematycznych
- działań arytmetycznych
- schematów graficznych

4. Dojrzałość emocjonalna:

- samodzielność
- motywacja do rozwiązywania zadań
- odporność na trudne sytuacje problemowe (jakimi są nieraz zadania matematyczne)
- umiejętność radzenia sobie z frustracją

5. Prawidłowy rozwój funkcji percepcyjno-motorycznych, pozwalający na odwzorowywanie cyfr, pisanie i rysowanie.

Skutki braku gotowości szkolnej

Badania wskazują, że optymalnej gotowości szkolnej nie osiąga aż około 30–40% dzieci rozpoczynających naukę. Zwykle po około 6 miesiącach nauki następuje przyspieszenie rozwoju i dalej funkcjonują w szkole bez zbytnich problemów. Jednak część spośród nich ma tak duże trudności w opanowaniu materiału, że w wyniku doznawanych niepowodzeń:

- u niektórych powstaje ogromny **lęk** przed porażką, co z czasem przekształca się w nerwicę szkolną,
- inne nie lubią szkoły, nie chcą się uczyć, stosowany przymus powoduje niekiedy **wagarowanie, ucieczki**, co może sprzyjać demoralizacji,
- ciągle niepowodzenia wywołują stan napięcia psychicznego, które najłatwiej rozładować poprzez **agresję** (zachowania agresywne skierowane na słabszych, tendencje do niszczenia, demolowania itp.).

Ponadto sześciolatek z opóźnieniami rozwoju myślenia, pamięci i uwagi jest zagrożony wystąpieniem **ogólnych trudności w uczeniu się** – tego rodzaju deficyty mogą być sygnałem upośledzenia rozwoju intelektualnego, równie dobrze jednak mogą być wynikiem zaniedbań środowiskowych. Dziecko, którego nie zachęcano do logicznego rozumowania, opowiadania historyjek obrazkowych, uczenia się wierszyków, liczenia itp. może wykazywać opóźnienia w zakresie funkcji umysłowych, które ulegną szybkiemu wyrównaniu przy odpowiedniej pracy dydaktycznej prowadzonej przed rozpoczęciem nauki szkolnej (w klasie 0 lub przedszkolu).

Dzieci, u których występują braki w zakresie umiejętności percepcyjnych, są z kolei zagrożone wystąpieniem specyficznych trudności w uczeniu się pisania, czytania i/lub matematyki. Są to dzieci z grupy **ryzyka dysleksji i dyskalkulii**.

Brak dojrzałości emocjonalnej również będzie czynnikiem zaburzającym proces edukacji i zmniejszającym szanse na sukces szkolny. Dziecko, które nie potrafi włączyć się do grupy, jest wycofane lub, przeciwnie, agresywne, nadpobudliwe, czy dziecko, które nie potrafi odseparować się od rodziców, z trudem będzie adaptowało się do nowej rzeczywistości i wymagań szkolnych. Dlatego przed rozpoczęciem nauki korzystna będzie terapia psychologiczna zmierzająca ku rozwiązaniu specyficznych problemów emocjonalnych dziecka, przeważnie uwarunkowanych zdarzeniami w środowisku rodzinnym.

Ze względu na prawdopodobieństwo tak negatywnych konsekwencji nie należy bagatelizować braku gotowości szkolnej i liczyć na to, że dziecko na pewno „samo wyrośnie”, bez pomocy ze strony rodziców i nauczycieli.

Co zrobić, jeśli dziecko nie jest gotowe do szkoły?

W przypadku rozpoznania braku gotowości do nauki już na początku klasy 0 wystarczy objąć dziecko w domu i/lub w przedszkolu dodatkowymi ćwiczeniami stymulującymi opóźnione sfery rozwoju. Jeżeli jednak deficyty rozwojowe zostaną odkryte późno lub są bardzo nasilone (obejmują wiele sfer), wskazanie jest **odroczenie obowiązku szkolnego** u dziecka. Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego podejmuje dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Dodatkowy rok powinien być wykorzystany na utrwalenie treści programowych z klasy 0, terapię pedagogiczną oraz konsultacje i leczenie specjalistyczne. W porę udzielona pomoc może zminimalizować późniejsze stresy szkolne dziecka. Niestety u rodziców obserwuje się często postawę pełną niechęci i obaw wobec odraczania rozpoczęcia nauki przez dziecko – często decydują się na posłanie go do szkoły w terminie. Takie dzieci „na siłę” umieszczane w szkole z reguły nie radzą sobie z nauką, a oprócz trudności edukacyjnych zaczynają również przeżywać zasygnalizowane wyżej zaburzenia emocjonalne. Po prostu przestają lubić szkołę i tracą motywację do uczenia się, co znacznie obniża ich szanse na pełną realizację wrodzonych możliwości.

Pamiętaj! Odroczenie obowiązku szkolnego służy wyłącznie dobru dziecka, dając mu szansę na nadrobienie zaległości i uniknięcie wielu problemów i upokorzeń w trakcie wieloletniej nauki w szkole!

Jeżeli przypuszczasz, że Twój sześciolatek nie dojrzał jeszcze do nauki (w samodzielnej ocenie pomoże Ci ankieta zamieszczona na końcu broszurki), koniecznie zgłoś się z nim na badanie do poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Przyspieszenie obowiązku szkolnego

Gdy u dziecka z grupy przedszkolnej obserwuje się pełną dojrzałość szkolną we wszystkich wymienionych wyżej sferach (nie wolno zapominać o gotowości emocjonalnej do podjęcia nauki), celowe jest **przyspieszenie obowiązku szkolnego**. Także w tej sprawie decyzję podejmuje dyrektor szkoły na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej (art. 16 Ustawy o systemie oświaty). Dziecko szybciej się rozwijające zmuszone do przebywania w grupie mniej dojrzałych rówieśników i powtarzania treści, których dawno się już nauczyło, będzie się nudzić i może stracić motywację do nauki. Dlatego ważne jest, by dać mu możliwość maksymalnego wykorzystania jego szans przez wcześniejsze skierowanie do szkoły – ale tylko wówczas, gdy samo tego chce i przejawia pełną dojrzałość.

Gotowość szkolna a ryzyko dysleksji

Termin „ryzyko dysleksji” stosuje się wobec młodszych dzieci wykazujących wybiórcze zaburzenia w rozwoju psychoruchowym, które mogą stać się przyczyną późniejszych trudności w czytaniu i pisaniu. Termin ten stosuje się również wobec uczniów, którzy napotykają na pierwsze – lecz nasilone – trudności w nauce, pomimo inteligencji w normie, dobrze funkcjonujących narządów

zmysłów, właściwej opieki wychowawczej i dydaktycznej w domu i w szkole¹. Dzieci ryzyka dysleksji powinny, korzystając z pomocy specjalistów, nadrobić opóźnienia rozwojowe jeszcze przed podjęciem nauki szkolnej, zanim nauczyciele zaczną je karać ocenami niedostatecznymi. Skuteczność interwencji zależy od tego, jak szybko zostanie podjęte działanie – dziecko ryzyka dysleksji nie musi stać się uczniem dyslektycznym, jeśli dostatecznie wcześnie rozpozna się jego potrzeby i zareaguje na nie, zanim dziecko zacznie doświadczać niepowodzeń w nauce – oraz od tego, w jakim stopniu uda się wyrównać dysharmonie w rozwoju psychoruchowym.

Ryzyko dysleksji nie jest stanem braku ogólnej zdolności do sprostanania wymaganiom szkoły, lecz brakiem zdolności do uczenia się określonych czynności: czytania i (lub) pisania. Dziecko 6–7-letnie z wysokim ryzykiem dysleksji nie jest zatem w pełni gotowe do podjęcia nauki szkolnej i najlepszym rozwiązaniem dla niego będzie odroczenie obowiązku szkolnego oraz – koniecznie – poddanie intensywnej pracy korekcyjno-kompensacyjnej w przedszkolu i w domu. Ocenę ryzyka dysleksji może przeprowadzić nauczyciel przedszkola lub sami rodzice, wykorzystując Skalę Ryzyka Dysleksji Marty Bogdanowicz opublikowaną w książce „Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie”. W razie niepomyślnego wyniku tego przesiewowego badania konieczne jest jak najszybsze zgłoszenie się z dzieckiem do poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Poniżej przedstawiamy niektóre objawy wskazujące na ryzyko dysleksji. Jeśli u Twojego dziecka w wieku 6 lat występuje:

- nieprawidłowa wymowa jakichkolwiek głosek, zniekształcanie wyrazów,
- trudności z odwzorowywaniem szlaczków i prostych obrazków, nieprawidłowe trzymanie ołówka,
- trudności z układaniem puzzli według wzoru, wyszukiwaniem różnic między obrazkami,
- nierozróżnianie podobnych kształtów (np. figur geometrycznych) lub liter o podobnym wyglądzie (myli np. litery p-b-d-g, t-ł, m-n-w),
- trudności z rozróżnieniem podobnych głosek, np. z-s, w-f, g-k (nie potrafi np. zauważyć, że „górką” i „kurką” to różne słowa),
- trudności z dokonywaniem operacji na głoskach i sylabach (nie umie podzielić wyrazów, wyszukać rymów, porównać słów),
- dziecko nie potrafi zastosować poprawnie pojęć prawa-lewa, nad-pod, na-w,
- czyta bardzo wolno, pojedynczymi głoskami, nie rozumie przeczytanych krótkich zdań,
- pisze często litery i cyfry jak w lustrzanym odbiciu, pisze od strony prawej do lewej,
- jest leworęczne,

może ono być zagrożone dysleksją, dysgrafią lub dysortografią. Zgłoś się z nim do poradni psychologiczno-pedagogicznej, która pomoże zapobiec rozwinięciu się w przyszłości problemów z czytaniem i pisaniem.

Pamiętaj! Ryzyko dysleksji to nie wyrok. Jeśli Twoje dziecko wcześniej zacznie wykonywać odpowiednie ćwiczenia według wskazań psychologa i pedagoga, najprawdopodobniej nie zostanie dyslektykiem. Dzięki wczesnej diagnozie w poradni możesz ochronić je przed przykrymi trudnościami w nauce.

Jak ocenić, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

Wypełnij poniższą ankietę². Jeżeli w połowie klasy 0 na większość pytań możesz z pełnym przekonaniem odpowiedzieć „tak” – Twoje dziecko jest dobrze przygotowane do podjęcia nauki w I klasie. Im więcej odpowiedzi „nie”, tym bardziej prawdopodobne jest, że przedszkolak będzie wymagał dodatkowych ćwiczeń przygotowujących do nauki, a nawet odroczenia obowiązku szkolnego. Zgłoś się wtedy jak najszybciej do poradni psychologiczno-pedagogicznej, gdzie po badaniu otrzymasz opinię ze wskazaniem do odpowiednich ćwiczeń.

¹ M. Bogdanowicz, *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk, Wydawnictwo Harmonia, 2005.

² Opracowano na podstawie *Skali Gotowości Szkolnej*, wyd. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa 2006.

Umiejętności szkolne: przygotowanie do nauki czytania, pisania i matematyki	TAK	NIE
Czy Twoje dziecko przejawia poniższe zachowania i umiejętności?		
próbuje wyjaśniać obserwowane zjawiska		
odróżnia kierunki lewo-prawo		
rozumie pojęcia związane z przestrzenią, np. nad, pod, za, obok		
wskazuje kierunki na kartce papieru, np. góra-dół, lewo-prawo		
zna pory roku i związane z nimi zjawiska		
potrafi powiedzieć, jaki jest dzień tygodnia i jaki będzie następny		
przerysowuje szlaczki i proste figury geometryczne		
rysuje szlaczki literopodobne		
zna i stosuje liczebniki porządkowe (np. pierwszy, drugi, trzeci)		
dodaje i odejmuje przedmioty, liczmany		
potrafi porównać dwa obrazki różniące się szczegółami		
słucha uważnie, kiedy ktoś do niego mówi, nie wyłącza się		
potrafi skoncentrować się na wykonywanej aktualnie czynności i doprowadzić ją do końca, nie rozprasza się		
potrafi układać szeregi z obiektów (np. od najkrótszego do najdłuższego) i umieścić nowy obiekt w już ułożonym szeregu		
potrafi opowiedzieć historyjkę obrazkową		
w opowiadaniu ujmuje związki przyczynowo-skutkowe		
dzieli zdanie na wyrazy		
dzieli wyrazy na sylaby (np. pa-pu-ga) i łączy sylaby w wyraz		
dzieli wyrazy na głoski (np. p-a-p-u-g-a) i łączy głoski w wyraz, czyli posiada zdolność analizy i syntezy fonemowej		
podejmuje próby samodzielnego czytania		
składa układanki typu puzzle		

Kompetencje poznawcze	TAK	NIE
Czy Twoje dziecko przejawia poniższe zachowania i umiejętności?		
próbuje wyjaśniać obserwowane zjawiska		
przewiduje zachowania innych dzieci		
dużo mówi o sobie – np. o tym co lubi robić		
potrafi trafnie opowiedzieć, co wie i umie		
definiuje nazwy przez odniesienie do ogólniejszej kategorii (np. „kaczka to ptak wodny”, „rower to pojazd z dwoma kołami i pedałami”)		
ma zasób wiadomości wykraczający poza bezpośrednie doświadczenie – potrafi uczyć się dzięki temu, co usłyszało lub przeczytało		
samodzielnie i płynnie czyta		
dodaje i odejmuje w pamięci		
w zabawie często wybiera gry liczbowe		
chętnie rozwiązuje zagadki matematyczne		
liczy w pamięci w zakresie 100		

Sprawność motoryczna (ruchowa)	TAK	NIE
Czy Twoje dziecko przejawia poniższe zachowania i umiejętności?		
lubi zajęcia gimnastyczne i sportowe		
sprawnie łapie i odrzuca piłkę		
umie jeździć na rowerze, wspina się na drabinki		
przechodzi po równoważni		

lubi prace ręczne		
buduje z drobnych klocków		
lepi figurki z plasteliny (np. ludziki)		
prawidłowo trzyma ołówek (uchwyt, napięcie mięśniowe)		

Samodzielność	TAK	NIE
Czy Twoje dziecko przejawia poniższe zachowania i umiejętności?		
sprawnie się ubiera (wiąże sznurowadła, zapina guziki, suwaki)		
samo podejmuje próby poradzenia sobie z trudnością		
wytrwale podejmuje próby, nie zraża się niepowodzeniami		
wykazuje inicjatywę, wypróbowuje różne sposoby działania		
nie prosi ciągle osób dorosłych o pomoc w drobnych sprawach		
nie ogranicza się tylko do wiernego naśladownictwa zachowań i prac innych dzieci		
nie unika zadań i sytuacji wymagających samodzielności		
nie stara się wciąż przebywać blisko rodziców czy nauczycieli		
stara się dokończyć swoje prace, jest zainteresowane wynikiem		
lubi dobrze wykonać swoje prace, poprawia je		
potrafi zapamiętać i wykonać polecenie		

Umiejętności społeczne: niekonfliktowość i aktywność	TAK	NIE
Czy Twoje dziecko przejawia poniższe zachowania i umiejętności?		
sprząta zabawki i pomoce		
pamięta o zasadach bezpiecznego zachowania w grupie		
unikaj sytuacji konfliktowych		
próbuj radzić sobie w pokojowy sposób		
nie skarży, w sytuacji konfliktu nie obwinia innych dzieci		
uwzględnia prawa innych, np. czeka na swoją kolej		
nie wymaga przypominania umowy		
rzadko wywołuj konflikty		
nie reaguj gniewem, nie obraża się		
rzadko wybuchaj płaczem, złością		
nie zachowuj się agresywnie wobec innych dzieci		
nie sprzeciwia się dorosłym, wykonuj polecenia		
jego próby kontaktu są rozumiane przez dzieci		
mówi o ważnych dla siebie sprawach		
zaprasza dzieci do rozmów i zabaw		
pomaga innym dzieciom, próbuje je pocieszyć		
współodczuwa (rozpoznaje, nazywa) odczucia innych dzieci		
staje w obronie innych dzieci		
okazuje radość z osiągniętego wyniku, sukcesu		
często zadaje pytania		
prosi o dodatkowe wyjaśnienia i informacje		

Zalecana literatura

Rodzicom dzieci w wieku przedszkolnym zalecamy zapoznanie się z poniższymi pozycjami:

- 1 M. Bogdanowicz, *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2005.
- 2 E. Gruszczyk-Kolczyńska, *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze*. WSiP, Warszawa 2006 (informacje o gotowości do uczenia się matematyki, program i scenariusze ćwiczeń ją rozwijających, skutki rozpoczynania nauki w I klasie przez dzieci nieposiadające gotowości).
- 3 E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Książka dla rodziców, terapeutów i nauczycieli przedszkola*. WSiP, Warszawa 2004 (program i scenariusze zabaw rozwijających gotowość szkolną).
- 4 E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Pakiet pomocy* (pomocze do realizacji ćwiczeń).
- 5 E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Wspomaganie dzieci w rozwoju do skupiania uwagi i zapamiętywania. Uwarunkowania psychologiczne i pedagogiczne, programy i metodyka*. WSiP, Warszawa 2005.
- 6 E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Dziecięca matematyka. Książka dla rodziców i nauczycieli*. WSiP, Warszawa 2007 (ćwiczenia rozwijające gotowość do uczenia się matematyki).

Bibliografia

- 1 M. Bogdanowicz, *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*. Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2005.
- 2 E. Gruszczyk-Kolczyńska, *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze*. WSiP, Warszawa 2006.
- 3 B. Janiszewska, *Ocena dojrzałości szkolnej*. Seventh Sea, Warszawa 2006.
- 4 E. Koźniewska (red.), *Skala Gotowości Szkolnej*. CMPP-P, Warszawa 2006.
- 5 B. Wilgocka-Okoń, *Gotowość szkolna dzieci sześciolatków*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2003.

